

Kommunledningsförvaltningen
Emelie Klinga

2023-02-08

Dnr VN 2023-18

Valnämnden

Uppdrag att utreda konsekvenser av ett beslut om införande av riktlinjer för förordnande av röstmottagare avseende politiskt aktiva som för ett partis räkning kandiderar på lista

Förslag till valnämndens beslut

1. Nämndansvarig tjänsteperson ges i uppdrag att utreda konsekvenser av ett beslut om införande av riktlinjer för förordnande av röstmottagare avseende politiskt aktiva som för ett partis räkning kandiderar på lista.
2. Resultatet av uppdraget återredovisas till nämnden i god tid innan rekryteringen inför Europaparlamentsvalet 2024 påbörjas.

Ärende

Enligt 3 kap. 5 § vallagen (2005:837) är det valnämnden i varje kommun som ansvarar för att vid allmänna val förordna röstmottagare som arbetar med förtidsröstning eller röstning i vallokal på valdagen. Genomförandet av val ska präglas av objektivitet. Valfunktionärer utför sådant arbete som innefattas i valmyndigheternas verksamhet och de befogenheter som följer av ställningen ska därför utövas objektivt, det vill säga sakligt och opartiskt. Vilka valnämnden förordnar som röstmottagare kan antas ha stor påverkan på väljarnas förtroende för valets genomförande och därmed dess legitimitet.

Valmyndigheten bedömer i ställningstagandet "Ställningstagande om krav på saklighet och opartiskhet hos röstmottagare och rösträknare m.fl." (Dnr: VAL-158) daterat 2022-02-18 att den som kandiderar på en lista inte bör arbeta som röstmottagare eller vid rösträkning räkna eller på annat sätt hantera rösterna i det val kandidaturen avser. Valmyndighetens ställningstaganden innehåller en redogörelse för myndighetens uppfattning i rättsliga frågor. De är styrande för Valmyndighetens verksamhet och vägledande för valadministrationen. Av ställningstagandet framgår vidare att valnämnden, för att säkerställa att röstmottagare agerar objektivt, det vill säga sakligt och opartiskt, bör ta fram riktlinjer för hur kravet på objektivitet ska beaktas. Idag finns ingen sådan riktlinje framtagna och beslutad.

Efter en utvärdering av genomförande av de allmänna valen 2022 rekommenderar valnämnden för mandatperioden 2019-2022 att valnämnden för mandatperioden 2023-2026 ger ett uppdrag till nämndsansvarig tjänsteperson att göra en översyn av konsekvenser av ett beslut om införande av riktlinjer för förordnande av röstmottagare i röstningslokal avseende politiskt aktiva som för ett partis räkning kandiderar på lista. Kommunledningsförvaltningen föreslår valnämnden att följa den tidigare nämndens rekommendation att ge ansvarig tjänsteperson ett sådant uppdrag.

Beslutsunderlag:

Tjänsteskrivelse - Uppdrag att utreda konsekvenser av ett beslut om införande av riktlinjer för förordnande av röstmottagare, 2023-02-09

Bilaga 1 - Valmyndighetens ställningstagande, 2022-02-18

Bilaga 2 - Protokollsutdrag §59, 2022-12-15

Bakgrund

Frågan om huruvida personer som kandiderar på lista bör eller inte bör tillåtas tjänstgöra i val där de själva kandiderar har diskuterats på både lokal och nationell nivå i samband med de senaste valen.

I Valmyndighetens vägledande ställningstagande om krav på saklighet och opartiskhet hos röstmottagare och rösträknare med flera anger Valmyndigheten att genomförande av val ska präglas av objektivitet, det vill säga saklighet och opartiskhet. Ställningstagandet utgår från bedömningen att röstmottagarna är att betrakta som anställda av valmyndigheten i kommunen och därmed faller under kommunal lagens regler gällande jäv. Detta då den som är förordnad som röstmottagare eller deltar vid rösträkning utför sådant arbete som innehåller befogenheten att bestämma om rättigheter och skyldigheter. För att valen ska kunna genomföras rättssäkert ska den som är förordnad som röstmottagare eller deltar vid rösträkning inte upplevas vara jävig genom att ha ett egenintresse i valutgången.

Ett anammande av Valmyndighetens ställningstagande gällande att personer som kandiderar på lista inte ska förordnas som röstmottagare ställer högre krav på rekryteringsförfarandet av röstmottagare. Rekryteringen är en stor utmaning för valnämnden då cirka 1000 röstmottagare ska rekryteras i inför val. I praktiken är det valnämndens kansli som rekryterar röstmottagare och tar fram ett förslag på de personer som ska förordnas som röstmottagare i de allmänna valen. En stor andel röstmottagare tjänstgör återkommande i val. Vid nyrekrytering av röstmottagare förhöll sig valnämndens kansli vid de allmänna valen 2022 till följande principer;

- Du har fyllt 18 år senast den dagen du börjar jobba som röstmottagare
- Du har god förmåga att läsa, förstå och prata svenska
- Du är stresstålig, serviceinriktad, strukturerad och noggrann
- Du kan ta emot och förhålla dig till arbetsinstruktioner och regelverk
- Du kan samarbeta, ger god service, har ett professionellt bemötande och arbetar på ett rättssäkert sätt
- Du kan vid behov sätta gränser och vara tydlig kring hur röstningsförfarandet går till
- Du deltar på valnämndens obligatoriska utbildning
- Du bör heller inte kandidera på lista för något parti.

Utöver ovan principer har valnämndens kansli också strävat efter att de som rekryteras som röstmottagare ska spegla hur kommunens befolkning i stort ser ut. Det innebär att det bland röstmottagare ska vara en spridd ålders- och könsfördelning liksom en blandning av etniska tillhörigheter.

I praktiken har valnämndens kansli vid nyrekrytering inför de allmänna valen 2022 strävat efter att inte rekrytera personer som kandiderar på lista. En av valnämnden beslutad riktlinje för hur kravet på objektivitet ska beaktas vid

såväl rekrytering som vid genomförande av val hade kunnat underlätta och tydliggöra kansliets arbete kring såväl rekrytering som valgenomförandet. Vilka möjligheter och konsekvenser ett antagande av en sådan riktlinje skulle ha bör utredas av valnämndens kansli och återrapporteras till valnämnden i god tid innan arbetet med rekrytering inför Europaparlamentsvalet 2024 startar.

Ekonomiska konsekvenser

Ärendet medför i nuläget inte några ekonomiska konsekvenser.

Jämställdhet

Jämställdhetsanalys bedöms inte vara prioriterat i detta ärende.

Information eller förhandling enligt lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

MBL-information eller förhandling är inte påkallad.

Kommunledningsförvaltningen

Frida Törnqvist

Beslutet skickas till:
Valnämndens kansli